

דובר צה"ל

קרדיט

מה ניתן ללמוד מהתמודדות המשטר והציבור באיראן עם משבר הקורונה?

רז צימט

התפרצות הקורונה באיראן חושפת שורה של חולשות וכשלים בהתנהלות המשטר במצבי חירום. המשטר, שהתמהמה בטיפול במשבר וניסה להסתיר את ממדיו, נחשף שוב באוזלת ידו הנובעת מכשלים מבניים כגון מאבקי כוח פנימיים, כפילות מוסדית והעדפת שיקולים אידיאולוגיים, וכן מאילוצים כלכליים. חרף אילוצים אלה מנסים השלטונות לספק פתרונות מיידיים לציבור, ובשלב זה לא ניתן לזהות אובדן שליטה וחוסר יכולת להבטיח אספקה סדירה של שירותים ומוצרים חיוניים. בזירה הציבורית משקף המשבר את הניכור הגובר בין האזרחים למוסדות המשטר, לצד מידה רבה של סולידריות חברתית. הן המשטר והן הציבור באיראן הוכיחו בעבר את יכולתם לצלוח משברים חמורים. עם זאת, יכולתם להתמודד לאורך זמן עם המשבר תלויה במשך הזמן עד להשתלטות על הנגיף ובעוצמת השפעותיו הכלכליות.

מבוא

משבר הקורונה תופס את איראן באחת התקופות הקשות בתולדותיה. מדיניות מקסימום הלחצים של הממשל האמריקאי והחזרת הסנקציות הכלכליות החריפו את המצוקות שעימן מתמודדת המדינה, ואשר הזינו בשנתיים האחרונות גלי מחאה שזעזעו את מוסדות השלטון. לנוכח האתגרים המחריפים פועל המשטר

האיראני בשנים האחרונות במאמץ לייצב את הזירה הכלכלית-חברתית ולחזק את השליטה השמרנית במדינה.

בזירה הציבורית, כישלון המשטר לספק מענה למצוקות האזרחים והתחושה כי השלטונות אינם מסוגלים לפתור את בעיות היסוד של הרפובליקה האסלאמית מעצימים את תחושת הייאוש בציבור.

ניסיונות הסתרה וטיוח מצד המשטר האיראני נעשו בחודשים האחרונים גם בנוגע למעורבות משמרות המהפכה בהפלת המטוס האוקראיני בינואר 2020 ולמספר ההרוגים במהומות הדלק, שפרצו ברחבי איראן בנובמבר 2019. ניסיונות אלה לא זו בלבד שלא צלחו, אלא אף הגבירו את הביקורת הציבורית, שהושתקה בכמה מקרים על ידי השלטונות ואמצעי התקשורת הממסדיים. כך למשל קטעה הטלוויזיה האיראנית שידור חי של תוכנית ששודרה ב-16 במרס, לאחר ששחקן הקולנוע אמיר חוסיין רוסתמי תקף במהלך ריאיון את מדיניות השלטונות, שאפשרו את המשך הטיסות בין איראן לסין ונמנעו מהטלת סגר על העיר קום.

גם אחרי שהשלטונות נאלצו להודות בהתפרצות המגפה והחלו לפרסם נתונים על אודות היקף הנפגעים, נתקלו הדיווחים הרשמיים בחוסר אמון. הבלבול והבהלה בציבור גברו משעה שכלי תקשורת זרים, ערוצי רשתות חברתיות ואף פוליטיקאים טענו כי מספר הנדבקים והמתים גבוה פי כמה מזה שפרסמה הממשלה. בכיר בארגון הבריאות העולמי העריך במחצית מארס כי מספר המתים מקורונה באיראן עשוי להיות גבוה פי חמישה מהנתונים הרשמיים.

גם אחרי שהשלטונות נאלצו להודות בהתפרצות המגפה והחלו לפרסם נתונים על אודות היקף הנפגעים, נתקלו הדיווחים הרשמיים בחוסר אמון. הבלבול והבהלה בציבור גברו משעה שכלי תקשורת זרים, ערוצי רשתות חברתיות ואף פוליטיקאים טענו כי מספר הנדבקים והמתים גבוה פי כמה מזה שפרסמה הממשלה. בכיר בארגון הבריאות העולמי העריך במחצית מארס כי מספר המתים מקורונה באיראן עשוי להיות גבוה פי חמישה מהנתונים הרשמיים, משום שבדיקות הקורונה מתבצעות רק למי שמפתח תסמינים חמורים. קשיי הממשלה לעמוד במחיר הכלכלי הכבד והצורך לדאוג לפרנסתם של מיליוני עובדים ולהבטיח אספקה סדירה של שירותים ומוצרים חיוניים הביאו לעיכוב משמעותי באכיפת סגר ומגבלות תנועה ברחבי המדינה. במשך מספר שבועות סירב הנשיא להטיל סגר מלא חרף המלצות הגורמים המקצועיים במערכת הבריאות, הגם שקרא לאזרחים שאינם עובדים בשירותים חיוניים להישאר בבתיהם, והודיע על סגירת חלק ממרכזי המסחר, מרכזי תרבות ופנאי, חלק ממשרדי הממשלה, בתי ספר ואוניברסיטאות. הסוציולוג והעיתונאי האיראני מבקר המשטר, עבאס עבדי, תלה את ההחלטה להימנע מהטלת סגר מלא בחולשת מוסדות השלטון. לדבריו, הטלת סגר מחייבת יכולת קבלת החלטות,

פרקי הזמן בין גלי המחאה התקצרו, המחאות נרחבות יותר בהיקפן הגיאוגרפי ומתאפיינות בקיצוניות רבה יותר מאשר בעבר, הן בגילויי האלימות והן בסיסמאות הנשמעות נגד עצם קיומו של המשטר. התפתחויות אלה מתרחשות על רקע תמורות דמוגרפיות, חברתיות ותרבותיות מרחיקות לכת שהחברה האיראנית עוברת מאז המהפכה האסלאמית, בהן התרחבות הפער בין הציבור למוסדות המשטר והממסד הדתי, תהליכי חילון ואימוץ תפיסות מערביות, המעמידים בפני הרפובליקה האסלאמית אתגרים מורכבים.

על רקע התפתחויות ומגמות אלה מאפשרת התפרצות הקורונה, שגבתה עד כה את חייהם של אלפי בני אדם באיראן, לבחון את מאפייני התנהלותו של המשטר לנוכח משברים לאומיים. התמודדות השלטונות עם המשבר המתמשך פותחת צוהר לאופן שבו פועלים מוסדות המשטר ולתהליכי קבלת ההחלטות בהנהגה האיראנית במצבי חירום. נוסף על כך מאפשר המשבר הנוכחי לעמוד על יחסי הגומלין בין הציבור האיראני לבין מוסדות המדינה, ולבחון את השפעתם של תהליכי העומק המתרחשים בחברה האיראנית על האופן שבו היא מתנהלת בתנאי משבר.

שלטונות איראן בצל התפרצות הקורונה

התמודדות המשטר האיראני עם התפרצות המגפה בפברואר 2020 חשפה שורה של מחדלים, במיוחד בשלביה הראשונים של ההתפרצות, ואף לאחר שדווחו שני מקרי המוות הראשונים ב-19 בפברואר. כך למשל המשיכה חברת התעופה "מאהאן אייר", הנמצאת בבעלות משמרות המהפכה, בטיסותיה מסין ואליה, ככל הנראה כדי לשמר את היחסים הכלכליים החיוניים בין שתי המדינות. כן נמנעו השלטונות במשך ימים ארוכים מנקיטת צעדי מנע שהיו עשויים לבלום את התפשטות המחלה כגון הטלת הסגר, סגירת מוסדות חינוך, תרבות וספורט והגבלת התקהלויות המוניות, במיוחד במרכז הדתי בעיר קום – מוקד התפרצות המחלה.

המשטר שהתמהמה במענה למגפה ניסה בשלבים הראשונים להסתיר מפני הציבור את ממדי ההתפשטות. את ניסיונות ההסתרה ניתן להסביר ברצון לחפות על מחדלי השלטונות, בחשש לעורר תבהלה בקרב הציבור ובשיקולים פוליטיים, בראשם החשש לפגוע בהליך הבחירות הפרלמנטריות, שהתקיימו באיראן ב-21 בפברואר. ראש הוועדה האפידימיולוגית במטה למאבק בקורונה, עלי-אכבר חקדוסת, אישר כי הנגיף הופיע לראשונה במספר ערים באיראן כבר בסוף חודש ינואר, אך זוהה על ידי משרד הבריאות באיחור של כמה שבועות.

בדומה למצבי חירום בעבר כגון אסונות טבע, מתאפיין גם המשבר הנוכחי במעורבות גוברת של משמרות המהפכה בניהול המשבר ובפעולות למניעת התפשטות הנגיף ולסיוע לנפגעים, למשל חיטוי רחובות, הקמת בתי חולים, ביצוע בדיקות לגילוי הנגיף ואספקת ציוד רפואי, לוגיסטיקה וכוח אדם. מעורבותם הגוברת של משמרות המהפכה, המתאפשרת בזכות המשאבים הרבים העומדים לרשותם, נחוצה להם לא רק כדי להבטיח את האינטרסים הכלכליים של הארגון, כי אם גם לשמר בידיהם עוצמה פוליטית במאזן הכוחות הפנימי באיראן, בעיקר בהתמודדות מול הנשיא, לשפר את הדימוי הציבורי שלהם ולהעמיק את חדירתם לחברה המשרתת אינטרסים ביטחוניים הנוגעים ליציבות המשטר.

המשטר והקורונה: בין אידיאולוגיה לפרגמטיות

הגם שהמשטר האיראני אינו סוטה בקלות מתפיסת עולמו המהפכנית, הרי מדיניות איראן למן ראשית המהפכה מעידה על מידה רבה של פרגמטיות. בתנאים מסוימים מעדיפה הנהגת איראן אינטרסים לאומיים על פני תפיסות אידיאולוגיות מהפכניות ואסלאמיות, מתוך אמונה שמדובר בגמישות זמנית שאינה מייתרת את היעדים האסטרטגיים האידיאולוגיים ארוכי הטווח. השילוב בין תפיסות אידיאולוגיות לשיקולים פרגמטיים המבוססים על אינטרסים חיוניים ניכר גם בהתנהלות המשטר במשבר הנוכחי. אין ספק כי שיקולים דתיים השפיעו, למשל, על ההחלטה להימנע מסגירת מרכזים דתיים בשלבים הראשונים של המגפה. דרשן תפילות יום השישי בעיר קום, מוחמד סעידי, טען גם לאחר התפרצות המגפה בעיר קום כי אין צורך בהשבתת מסגד פאטמה מעצומה בעיר, בטענה שהוא ששומר על בריאותם של האזרחים. עם זאת, משעה שהתחוויר למשטר כי התפשטות המגפה נמשכת, הוא נאלץ לגלות גמישות גם בנושאים שנחשבו בעיניו לטאבו. כך למשל ביטלו השלטונות לראשונה מאז המהפכה את תפילות יום השישי ברחבי איראן, הקלו את הכללים של טקסי הקבורה האסלאמית וסגרו את המקומות הקדושים לשיעה בקום ובמשהד. הם אף התירו באופן חריג את פתיחתו מחדש של מפעל לייצור אלכוהול לצורכי חיטוי, שהושבת לאחר המהפכה בשל האיסור הדתי על צריכת אלכוהול. זאת לאחר שכמה מאות בני אדם מתו כתוצאה מהרעלת מתנול, כאשר ניסו לרפא עצמם מנגיף קורונה באמצעות שתיית החומר הרעיל. ההחלטה לסגור את המרכזים הדתיים התקבלה גם במחיר של התנגשות עם חוגים רדיקליים. בעקבות סגירת המרכזים הדתיים

יכולת ביצועית, יכולת להבטיח את האמצעים הדרושים בתקופת הסגר ויכולת לאכוף אותה על האזרחים, ותנאים אלה אינם מתקיימים באיראן. רק בסוף חודש מארס, לאחר שכשלו המאמצים לבלום את התפשטות המגפה, החליטה הממשלה להטיל מגבלות רציניות יותר על תנועת כלי רכב ואזרחים בין הערים במדינה.

משעה שהוטלו מגבלות על הפעילות הכלכלית במדינה, הזדרזו השלטונות לספק פתרונות מידיים לציבור, מחשש לתגובותיו. הנשיא חסן רוחאני נחלץ להרגיע את הציבור כי אין כל חשש למחסור בסחורות ובתרופות, והממשלה אישרה חבילת סיוע לשלושה מיליון אזרחים חסרי הכנסה קבועה והלוואות ללא ריבית לארבעה מיליון עובדים, שאיבדו את פרנסתם כתוצאה מהמשבר. כמו כן מתכננת הממשלה להעלות את שכר עובדי המדינה ב־50 אחוזים, והיא דחתה את תשלומי המיסים וההלוואות לחודש מאי.

בקיעים בהנהגה האיראנית לנוכח הקורונה

התפרצות הקורונה הבליטה את הבקיעים המוכרים בצמרת המשטר, שערכו אף יותר את הטיפול במגפה. המשבר נוצל על ידי יריבו הפוליטי של הנשיא רוחאני להטחת ביקורת על התנהלותו, בטענה שגם לאחר התפרצות המגפה לא קיבל על עצמו אחריות ישירה לניהול המשבר והפקיד את המערכה נגד הנגיף בידי שר הבריאות, שסמכויותיו מוגבלות. ראש הרשות השופטת, אברהמים ראסי, הנחשב ליריבו הפוליטי של הנשיא, טען כי ישיבות המטה למאבק בקורונה צריכות להתכנס בראשות הנשיא מדי יום, ולא רק אחת לשבוע.

רק ב־10 במארס הנחה מנהיג איראן עלי ח'אמנהאי את הנשיא לעמוד בראש מטה המאבק בקורונה. אלא שימים ספורים לאחר מכן העמיד המנהיג את ראש המטה הכללי של הכוחות המזוינים, מוחמד באקרי, בראש "מפקדת בריאות" שנועדה לרכז את המאמצים למיגור המגפה. צעד זה משקף דפוס התנהלות מוכר של המנהיג העליון, הנוהג לשמר כפילות מוסדית ואף לעודד תחרות בין מוקדי כוח שונים בעלי סמכויות מקבילות. כל זאת על מנת למנוע ריכוז עוצמת יתר בידיהם, במיוחד בידי הנשיא, המשמש לעיתים קרובות עבור המנהיג "שעיר לעזאזל", שניתן להסיט לעברו את הביקורת הציבורית על מחדלי המשטר. עד מהרה התגלעו חילוקי דעות בין הנשיא לרמטכ"ל. בשיבתה הראשונה של "מפקדת הבריאות" הכריז באקרי כי השלטונות ירוקנו את הרחובות מאנשים בתוך 24 שעות, אך זמן קצר לאחר מכן הצהיר הנשיא כי השמועות על הכנסת ערים להסגר אינן נכונות, וכי כל האזרחים רשאים להמשיך בעיסוקיהם.

מצד חוגים שמרניים במדינה, שהסתייגו מהפנייה לקרן וטענו כי היא מחייבת אישור פרלמנטרי.

החברה האיראנית לנוכח משבר הקורונה

התנהלותם הכושלת של השלטונות וניסיונות ההסתרה של מידע מהציבור הסבו פגיעה נוספת באמון הציבור, שנשחק ממילא לאורך השנים. שחיקה זו ניכרה היטב הן בהפגנות המחאה, שפרצו באיראן בעקבות התנהלות המשטר בפרשת הפלת המטוס האוקראיני בינואר 2020, והן בשיעור ההצבעה הנמוך בבחירות הפרלמנטריות האחרונות. התעלמותם של אזרחים רבים מהמלצות הממשלה להימנע מהתקהלויות ומנסיעות שאינן הכרחיות שיקפה את התערעורת האמון הציבורי, לצד שאננות וצרכים כלכליים חיוניים. עם תחילתה של חופשת ראש השנה האיראני (נורוז) ב-20 במארס דיווחו שלטונות איראן כי כשלושה מיליון אזרחים יצאו אל מחוץ למחוזות המגורים שלהם. הפרשן הפוליטי ומבקר המשטר סאדק זיבאכלאם תלה את התעלמות הציבור מהנחיות הממשלה בחוסר האמון בין הציבור לשלטונות, הגורם לכך שהאזרחים אינם מתייחסים לדרישות השלטון ברצינות הראויה.

התנהלותם הכושלת של השלטונות וניסיונות ההסתרה של מידע מהציבור הסבו פגיעה נוספת באמון הציבור, שנשחק ממילא לאורך השנים. שחיקה זו ניכרה היטב הן בהפגנות המחאה, שפרצו באיראן בעקבות התנהלות המשטר בפרשת הפלת המטוס האוקראיני בינואר 2020, והן בשיעור ההצבעה הנמוך בבחירות הפרלמנטריות האחרונות.

התפרצות הקורונה והתפשטותה שוחקות לא רק את אמון הציבור בשלטונות, כי אם גם את מעמדם של אנשי הדת השולטים במדינה מאז המהפכה. בעשורים האחרונים חווה החברה האיראנית תהליכי חילון וניכור גובר בין הציבור לאנשי הדת. עמדתם הבלתי מתפשרת של אנשי הדת השמרנים, שסירבו במשך שבועות ארוכים לסגור את המרכזים הדתיים כדי לבלום את התפשטות המגפה, מאיימת להרחיקם עוד יותר מהאזרחים, הטוענים כי גישתם הקיצונית של אנשי הדת מאיימת על שלום הציבור. גילויים של קיצוניות דתית מצד מאמינים ואנשי דת גם עוררו תגובות זעם ולעג ברשתות החברתיות.

לעומת הניכור הגובר בין הציבור לשלטונות, עוררה המגפה גילויי סולידריות ולכידות חברתית. מאז שנות ה-90 ניתן להצביע על התגברות תהליכי אינדווידואליזציה בחברה האיראנית, בעיקר בקרב

בקום ובמשהד ניסו כמה עשרות מאמינים לפרוץ בכוח למסגדים שנסגרו, והתעמתו עם כוחות הביטחון. בכמה מקרים פעלו השלטונות גם נגד גילויים של קיצוניות אסלאמית ואמונות טפלות. כך למשל עצרו השלטונות שני מתפללים, שתועדו ברשתות החברתיות כשהם מנשקים את כיסוי קברה של פאטמה מעצומה כדי להוכיח שהמקומות הקדושים לאסלאם חסינים בפני הנגיף. במקרה אחר זימנו השלטונות לחקירה איש דת, שהסתובב בבתי חולים ללא ציוד מיגון והבטיח לחולים להירפא מהנגיף באמצעות תפילות ומעשי ניסים.

דבקות בכירי המשטר בתפיסות אידיאולוגיות מהפכניות באה לידי ביטוי גם בהסתייגותם מקבלת סיוע מארצות הברית במאמצים לבלום את התפשטות הנגיף. מפקד משמרות המהפכה, חוסיין סלאמי, טען כי הצעת הסיוע האמריקאית היא אך ורק שקרים והונאה, ואף הצהיר בלעג כי איראן מוכנה לסייע לארצות הברית אם היא זקוקה לכך, אך איראן אינה זקוקה לסיוע האמריקאי. מזכיר המועצה העליונה לביטחון לאומי, עלי שמח'אני, ביטא היטב את העמדה האיראנית בציוף בחשבון הטוויטר שלו, שבו כתב כי לפני המהפכה האסלאמית איראן הייתה תלויה לחלוטין בשירותים רפואיים זרים, אך בזכות המהפכה היא מסוגלת להתמודד עם הנגיף בעצמה. איראן אף גירשה צוות של הארגון ההומניטרי הבינלאומי 'רופאים ללא גבולות' שהגיע לסייע בבלימת המגפה, בטענה כי אין לה צורך בסיוע זר. דחיית הסיוע מצד הארגון נעשתה בלחץ חוגים רדיקליים באיראן, ככל הנראה מחשש לחשיפת ממדי המגפה בפני גורמים זרים. בכירים במשטר לא הסתפקו רק בדחיית הצעות הסיוע, כי אם הפיצו תיאוריות קונספירציה הגורסות כי מקור המגפה הוא בנשק ביולוגי אמריקאי. בנאומו לרגל ראש השנה האיראני טען המנהיג ח'אמנהאי כי ייתכן שיש אמת בתיאוריה שארצות הברית היא זו שאחראית לפיתוח הנגיף, ואף רמז לכך שהנגיף הונדס במיוחד לאיראן באמצעות שימוש במידע גנטי על העם האיראני, שהאמריקאים השיגו בדרכים שונות. הסירוב להסתייע במערב והצגתו כמי שאשם בהתפשטות הנגיף, ואף ביצירתו, משרת לא רק את האידיאולוגיה המהפכנית אלא גם את הצורך של המשטר, הזקוק לאויב חיצוני להבטחת שרידותו, כדי לשמר את דימוי המערב ובמיוחד ארצות הברית כאויב שיש להיאבק נגדו, ולהטיל על זרים את האחריות למשבר.

אף על פי כן נאלצו שלטונות איראן, לראשונה מאז המהפכה האסלאמית, לפנות לקרן המטבע הבינלאומית ולבקש הלוואה בסך חמישה מיליארד דולר מקרן הסיוע המהיר, שהוקמה כדי לסייע למדינות בהתמודדות עם משבר הקורונה. פנייה זו מצד הממשלה עוררה התנגדות

להיערך לתרחישי חירום ולהבטיח מענה מספק למצוקות האזרחים בשגרה ובחירום.

חרף מגבלות אלה, לא ניתן לזהות בשלב זה אובדן שליטה מצד המשטר, קריסה מערכתית של המשק או אובדן יכולת להבטיח אספקה סדירה של שירותים ומוצרים חיוניים. זאת ועוד, המשטר האיראני כבר הוכיח בעבר את יכולתו לצלוח משברים חמורים, במיוחד לאחר שנים של סנקציות כלכליות משמעותיות. הסנקציות חייבו את המשטר להסתגל לתנאים של חוסר ודאות ומשבר כלכלי, שיפרו את יכולת ההסתגלות של הכלכלה לאילוצים חיצוניים וחיזקו את מעמדם של משמרות המהפכה, שמעורבותם בניהול ענייני המדינה גוברת במצבי משבר.

באשר לחברה האיראנית, שחיקת האמון הציבורי והניכור הגובר בין אנשי הדת ומוסדות המשטר לבין האזרחים פוגעים ביכולתו של המשטר לגייס את תמיכת הציבור דווקא בעת משבר. לעומת זאת, יש במשבר כדי לחזק את עוצמת הסולידריות החברתית, שעשויה לבוא לידי ביטוי בעתיד גם בהתמודדות עם אויב חיוני, ולא רק עם נגיף או אסונות טבע. בדומה למשטר, גם הציבור האיראני מתאפיין במידה רבה של סתגלנות. שנים של דיכוי פנימי וסנקציות כלכליות הרגילו את האזרחים להתמודד עם קשיים כלכליים ועם מגבלות חמורות מבית ומחוץ. בסיכומי דבר, היכולת הן של המשטר והן של הציבור באיראן להתמודד לאורך זמן עם משבר הקורונה תלויה במידה רבה במשך הזמן עד להשתלטות על הנגיף, ובעוצמת השפעותיו הכלכליות.

ד"ר רז צימט הוא עמית מחקר במכון למחקרי ביטחון לאומי באוניברסיטת תל אביב, המתמחה באיראן. ד"ר צימט משמש כחוקר גם במרכז אליאנס ללימודים איראניים באוניברסיטת תל אביב, בדסק לחקר הרשתות במרכז דיין לחקר המזרח התיכון ואפריקה באוניברסיטת תל אביב ובמרכז המידע למודיעין ולטרור ע"ש האלוף מאיר עמית.

הדור השני של המהפכה. חרף מגמה זו ממשיכה החברה האיראנית להתאפיין במידה רבה של קולקטיביזם, המתבטא במחויבות רבה למסגרות כמו משפחה ולזהות הלאומית והתרבותית המשותפת, וכן בהפגנת סולידריות, במיוחד מול אויב חיצוני ובעת משברים לאומיים כדוגמת אסונות טבע. גילויי הסולידריות במהלך המשבר כללו התגייסות אזרחים לסייע באספקת מזון וציוד חיוני לנזקקים, התגייסות אנשי עסקים ולשכות מסחר לטובת אזרחים שנפגעו כלכלית מהמשבר ולגיוס כספים להקמת מרכזים רפואיים ולאספקת ציוד רפואי, התנדבות אזרחים לסייע בבתי חולים או לטפל בגופות של מתים מהמחלה ומתן הקלות ופטורים לשוכרים על ידי בעלי חנויות וקניונים. בתוך כך חשף המשבר את חולשת החברה האזרחית, שמוסדותיה ובהם ארגוני נשים וסטודנטים דוכאו בשיטתיות בעשורים האחרונים על ידי המשטר, החותר לשמר בידיו שליטה בלעדית.

חרף מגבלות אלה, לא ניתן לזהות בשלב זה אובדן שליטה מצד המשטר, קריסה מערכתית של המשק או אובדן יכולת להבטיח אספקה סדירה של שירותים ומוצרים חיוניים. זאת ועוד, המשטר האיראני כבר הוכיח בעבר את יכולתו לצלוח משברים חמורים, במיוחד לאחר שנים של סנקציות כלכליות משמעותיות.

סיכום ומשמעות

משבר הקורונה חושף חולשות וכשלים יסודיים בהתנהלות השלטונות האיראניים במצבי חירום. המשטר התמהמה בטיפול במשבר, ניסה להסתיר את ממדיו ונחשף שוב באוזלת ידו, הנובעת מכשלים מבניים כגון מאבקי כוח פנימיים והעדפת שיקולים אידיאולוגיים, מאילוצים כלכליים חמורים ומסדרי עדיפויות מעוררי מחלוקת, למשל המשך מימון של השקעותיו מחוץ לאיראן, הגובות מחיר כלכלי כבד על חשבון הטיפול במצוקות אזרחי המדינה. כל אלה מגבילים את יכולתו של המשטר